

sti čoraz viac s postavami, ktoré plyvmi poznačujú zákony médií kutočnosti, ale aj sama mimome- rčeniami.

a základné koordináty našej bež- ni sa vyznačuje naša každodenná Gam, kde vládne rýchlosť svetla, st' miesta, lebo elektronicko-me- o všetkých miest možno používať základné koordináty nášho sveta,

u závažnosti. Možno to pochopiť ravosť mediálnych zobrazení už obrazy – nech sú naaranžované lovať ten istý večer na viacerých svoju účinnosť i pôsobenie. Sen- ho médiá prezentujú svoje obra- a pristupuje skúsenosť manipulá- live často vydávajú za skutočnosť dy neukazovali skutočnosť obetí. n spôsobom manipuluje obrazy – : What You Get“ – lenže to, čo ne- nám podáva, nikdy nevieme, do kt' vysielača. Preto už celkom ne- a je taká, že skutočnosť stráca na- o ľahká, premenlivá, posúvateľná. eberieme až tak vážne ako kedysi. čnosť bola úplnou virtualitou ale- našich spôsobov správania a kona- rými, zameniteľnými. ohé naliehavé a stiesňujúce feno- nej virtualizácii alebo derealizácii ne to nechceli priznať, ale ešte ne- ne odsudzovanie médií, ako sa to aj kultúrnej kritiky.

sti patrí aj isté osvietenské pôsobe-

nie. Vo vzťahu k médiám a v narábaní s nimi sa nám viac ako kedykoľvek predtým ozrejmuje principiálny konštruktivistický charakter nášho chápania skutočnosti. Chápeme, že sku- točnosť ako taká vôbec nejestvuje, že skutočnosť je vždy skôr konštrukcia, umelý produkt a že vždy takou aj bola – len predtým sme si to nechceli priznať.^{9, 10}

Každá iba „konzervatívna“ kritika médií v mene „predmediálneho“ a údajne neodvratne platného, absolútneho chápania skutočnosti je principiálne pomýlená. Zakladá sa totiž na omyle, od ktorého nás oslobodila práve moderná skúsenosť s médiami: od názoru, že jestvu- je skutočnosť nezávisle od médií a že skutočnosť je potom niečo iné než konštrukcia. Média- mi indukované podkopávanie absolutistického chápania skutočnosti je v princípe oprávne- né – aj keď v detailoch môžeme kritizovať obsahy a tendencie elektronických médií.

2. REVALIDIZÁCIE

a/ Skúsenosti kontrastu

Jestvuje však aj zásadne iný spôsob, ako skúsenosť elektronických médií spätne pôsobí na náš každodenný vzťah ku skutočnosti. O tom by som sa teraz chcel zmieniť s osobitným dôrazom. Všeobecne možno povedať: zároveň s rozširovaním elektronických médií do- chádza aj k revalidizácii, k novému zhodnoteniu tradičných, zaužívaných foriem skúse- nosti mimo elektronických médií.

Ak platí téza Marshalla McLuhana, podľa ktorej médium je posolstvo, potom musia elektronickým médiám chýbať špecifické formy skúsenosti iných médií. Elektronické mé- diá sú síce schopné zasiahnúť všetky predmety, ale tak ako každé iné médium – len svojim vlastným spôsobom. Inými slovami: elektronické médiá nepochybne ponúkajú zázračné možnosti. Ale nie všetky možnosti. Dnes sa stávajú zaujímavé nielen mediálne možnosti, ale v kontraste s nimi vzbudzujú dnes nový záujem aj také kvality, ktoré elektronickým médiám chýbajú a ktoré sú exkluzívne vyhradené iným formám skutočnosti. Preto sme dnes – komplementárne k mediálnej skúsenosti – svedkami nového hodnotenia neelektro- nických foriem skúsenosti. Tento problém sa v diskusiách v posledných rokoch zohľadňo- val dosť málo.

b/ Protiopcie

Vo vzťahu k elektronickým hyperrýchlostiam učíme sa nanovo doceniť zotrvačnosť, vo vzťahu k univerzálnej pohyblivosti a premenlivosti učíme sa opäť doceniť stálosť a nemen- nosť, oproti voľnej hre výdrž a vytrvalosť, oproti vznášaniu sa masívnosť, oproti nestá- losti konštantnosť a spoľahlivosť. Elektronická všadeprítomnosť prebúdza túžbu po inej prézentnosti, po neopakovateľnej prézentnosti *hic et nunc*, po singularnej udalosti. Oproti intelektualite procesorov nadobúda znovu význam suverénna ignorancia hmoty – i jedi- nečnosť neopakovateľnej hodiny alebo stretnutia či médií zbavená samota vzdialená od všetkých komunikačných mašinérií.

Opísané opačné tendencie možno spoločne pojmovovo vyjadriť slovami hmota, telo, in- dividualita, jedinečnosť. Znovu sa pre nás stáva dôležitým to, čo si nárokuje na vlastný priestor a vlastný čas, čo nie je zameniteľné, ale je neopakovateľné. Botho Strauß poukázal na to, že vo vypätej komunikácii nadobúda básnik kompetenciu na to, „čo je nesprostred-